

ÖSTGRUPPEN
för demokrati och mänskliga rättigheter

2015

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

INNEHÅLL

INNEHÅLL	1
INLEDNING	2
BELARUS.....	4
Kontinuerlig bevakning av människorättssituationen i Belarus	4
Sveriges och EU:s Belaruspolitik.....	4
TeliaSonera	5
Belarusbloggen och Fokus Vitryssland	5
Massmedieaktivitet	6
Belarusdagarna.....	6
Seminarier	8
RYSSLAND.....	9
Kontinuerlig bevakning av människorättssituationen i Ryssland.....	9
Sveriges demokratistöd till Ryssland	9
Massmedieaktivitet	10
Besök av nordkaukasiska miljövaktare.....	11
Besök av Youth Human Rights Movement.....	11
Rysslandsdagarna	11
Veckans röst	13
EU-Russia Civil Society Forum	13
Rapport om föreningsfrihet.....	13
Fokus Ryssland och Ryska rättigheter	13
Demonstration	13
BELARUS & RYSSLAND	14
Bokmässan - Internationella torget.....	14
MR-dagarna i Göteborg.....	15
NORRA KAUKASUS.....	17
FÖRENINGSPÅRBEJTE	20
Årsmöte	20
Styrelse	20
Verksamhetsstöd.....	21
Kansliet	21
Medlemmar.....	22
Hemsidan.....	23

INLEDNING

Östgruppens verksamhet har under 2015 fortsatt med samma huvudsakliga inriktning som tidigare. Jämte ett kontinuerligt arbete för att stötta människorättsförsvarare i Östeuropa har vi bildat opinion och spridit information i Sverige och EU om människorättssituationen i våra fokusländer.

2015 blev ännu ett intensivt år för Östgruppen. Vi har under det gångna året bedrivit ett omfattande informationsarbete kring situationen i Belarus och Ryssland. Därmed har vi också upprätthållit vår ställning som en av Sveriges ledande aktörer i frågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter i Östeuropa, med omfattande kompetens samlad hos både anställd personal och ideella medlemmar. Genom seminariearrangemang, nätbaserade informationsresurser, stödmanifestationer, debattartiklar och annan medverkan i svenska och internationella massmedier har vi fortsatt uppmärksamma förtrycket i Belarus. En av årets höjdpunkter i detta sammanhang var Östgruppens Belarusdagar, som lockade mer besökare än någonsin tidigare. Vår roll som opinionsbildare är på detta område stark och vi har varit centralt involverade i de Belarusrelaterade diskussioner som förts i Sverige under året. Särskilt fokus har riktats på EU:s Belaruspolitik, inte minst frågan om sanktioner mot de belarusiska statstjänstemän som bär ansvar för grova människorättsbrott. Tyvärr kunde vi inte förhindra att EU – med stöd från Sveriges regering – frös nästan alla de aktuella sanktionerna i oktober 2015, för att sedan upphäva dem helt och

hållet i februari 2016. Men vi lyckades föra upp människorättssituationen på den politiska agendan i samband med att besluten togs, och tvingade därmed också regeringen att stå till svars för sitt agerande. I princip samtliga våra aktiviteter med koppling till Belarus uppmärksammas i oberoende belarusisk press, och möter allt som oftast stor uppskattning hos landets demokrati-rörelse. Ett konkret exempel är det avgångskrav som vi under våren riktade mot chefen för EU:s representation i Belarus, då hon vid flera tillfällen hade agerat till stöd för den belarusiska diktaturregimen. Responsen vittnar om hur viktigt omvärldens moraliska och politiska stöd är för dem som kämpar för en demokratisk utveckling.

På motsvarande sätt har vi under 2015 blivit en ännu mer närvarande röst i samhällsdebatten om utvecklingen i Ryssland. Vi har fortsatt att uppmärksamma de ryska människorättsförsvararnas utsatta situation, och den repression som de utsätts för av landets myndigheter. Genom välbesökta seminariearrangemang har vi hjälpt företrädare för den ryska demokrati-rörelsen att nå ut med sitt budskap till en svensk publik. Ett exempel är vårt arrangemang Rysslandsdagarna, som lockade många åhörare till intressanta diskussioner och samtal med medverkan av mycket namnkunniga ryska experter. Ett annat exempel är de seminarier som vi ordnade i samband med årets bokmessa i Göteborg, där bland annat ett av mässans främsta dragplåster, Masha Gessen, framträdde i ett mycket

uppskattat samtal på Internationella torgets stora scen.

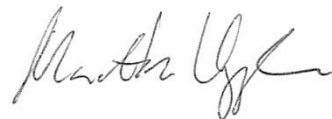
Inom ramen för vårt påverkansarbete har vi särskilt lyft fram den säkerhetspolitiska relevansen i Sveriges demokratistöd till Ryssland, genom både en nyproducerad skrift och ett flertal debattartiklar.

Samtidigt som vi verkat som självständig opinionsbildare har vi också fortsatt samarbeta med andra aktörer i Sverige och Europa för att öka vår genomslagskraft och nå större målgrupper.

De senaste årens utveckling i Ukraina har lett till ett ökat intresse för detta land bland Östgruppens medlemmar. Under 2015 formerades en särskild arbetsgrupp som bland annat varit drivande bakom

flera informationsaktiviteter och även organiserat en uppskattad medlemsresa till Ukraina. Inför framtiden har vi ambitionen att ytterligare öka vår verksamhet på detta område.

På kommande sidor redogör vi mer detaljerat för vårt arbete och vad vi uppnått. Precis som tidigare har många aktiviteter kunnat genomföras tack vare våra ideellt engagerade medlemmar. Ett stort tack till er alla!

Martin Ugglå, ordförande, Östgruppen

NÅGRA RESULTAT AV ÖSTGRUPPENS ARBETE 2015:

- Sveriges och EU:s Belaruspolitik hamnade i det massmediala strålkastarljuset i samband med att EU frös sina sanktioner mot den belarusiska diktaturregimen. Stora delar av det faktamaterial som låg till grund för den politiska diskussionen kring denna fråga hade sitt ursprung i Östgruppens informationsarbete.
- Den inskränkta föreningsfriheten i Ryssland uppmärksammades i Sverige till följd av vårt informations- och opinionsarbete.
- Det svenska demokratistödet till Ryssland och dess säkerhetspolitiska relevans blev föremål för aktiv diskussion inom ramen för den offentliga svenska Rysslandsdebatten.
- Intresserade medlemmar fick möjlighet att lära sig mer om situationen i Ukraina genom en studieresa som vår ideella Ukrainagrupp arrangerade.
- Våra kollegor i Östeuropa fick stöd i sitt viktiga människorättsarbete.
- Ryska och belarusiska människorättsförsvarare gjorde sig hörda i Sverige genom seminarier och andra offentliga arrangemang.

BELARUS

KONTINUERLIG BEVAKNING AV MÄNNISKORÄTTSSITUATIONEN I BELARUS

Under 2015 fortsatte Östgruppen följa och reagera på utvecklingen på människorättsområdet i Belarus. Vi uppmärksammade konkreta brott mot de mänskliga rättigheterna och spred information till såväl allmänhet som professionellt verksamma aktörer i Sverige. Vi analyserade händelseutvecklingen och bildade opinion med utgångspunkt i denna analys. Huvudsakligen har detta skett genom publicistisk verksamhet, jämte medverkan i seminarier och intressentmöten, i såväl egen som andras regi.

Människorättssituationen i Belarus förblev svår under 2015. Några systematiska förbättringar har inte ägt rum, även om enstaka positiva händelser kunde noteras. I augusti benådades och frigavs samtliga då återstående politiska fångar i Belarus. De berörda personerna fick dock inte någon upprättelse och är därför fortfarande belagda med omfattande restriktioner, precis som tidigare frigivna politiska fångar. Under hösten frångick regimen sin tidigare vana att rutinmässigt gripa och fängsla demonstranter som utnyttjade sin rätt till mötesfrihet. De ansvariga för aktionerna dömdes dock till böter i efterhand.

Det presidentval som genomfördes i oktober präglades av omfattande valfusk, där särskilt rösträkningsprocessen uppvisade stora brister.

Värt att notera är också att dödsstraffet fortsatt tillämpades i Belarus under 2015, samt att de belarusiska myndigheterna konsekvent vägrade samarbeta med de FN-organ som påtalat regimen övertag mot de mänskliga rättigheterna.

SVERIGES OCH EU:S BELARUSPOLITIK

Sverige och EU förändrade under 2015 sin politik gentemot den belarusiska regimen. Det fokus på bristen på mänskliga rättigheter som tidigare präglat den aktuella politiken ersattes i stora delar av en mjukare linje där kritiken mot människorättsbrott mildrades och nya samarbetsmöjligheter på främst det ekonomiska området diskuterades.

I centrum för diskussionen om EU:s fortsatta relation till Belarus stod unionens sanktionspolitik mot högt uppsatta stats-tjänstemän med ansvar för människorättsbrott. Östgruppen verkade under året aktivt för att sanktionspolitiken skulle behållas, eftersom den belarusiska regimen inte tillgodosatt de krav som en gång gav upphov till sanktionerna. Tillsammans med våra belarusiska kollegor försökte vi således påverka ansvariga politiker att hålla fast vid en värdebaserad utrikespolitik och en principfast hållning gentemot Lukasjenkaregimen.

Trots våra ansträngningar valde EU i oktober – med den svenska regeringens stöd – att tillfälligt frysa sanktionerna mot nästan alla berörda personer, inklusive president Lukasjenka. Beslutet motiverades formellt med regimen ovan nämnda frisläppande

av politiska fångar. I praktiken handlade det dock snarare om geopolitiska överväganden i ljuset av Rysslands fortsatta aggression i Ukraina, där man från EU:s sida hoppas kunna motverka ryskt inflytande över Belarus genom en förbättrad relation med landets regim.

Även om Östgruppen inte kunde förhindra en ändring av sanktionspolitiken, lyckades vi i viss mån väcka uppmärksamhet kring Sveriges tveksamma agerande, som stod i uppenbar kontrast till regeringens i andra sammanhang uttalade ambitioner att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter.

Besläktad med den kritik som Östgruppen riktade mot EU var vårt krav att chefen för unionens kontor i Belarus – Maira Mora – skulle entledigas från sitt uppdrag. Bakgrunden var att Mora vid upprepade tillfällen framträtt på ett sätt som tjänat den illegitima Lukasjenkaregimens intresse istället för att tydligt ge uttryck för EU:s officiella linje till stöd för demokrati och mänskliga rättigheter i Belarus. Vårt avgångskrav fick brett stöd hos den belarusiska demokrati rörelsen. Mora stannade dock kvar på sin post tills hon några månader senare ersattes av Andrea Wiktorin i samband med att hennes mandatperiod löpte ut.

TELIASONERA

Östgruppen fortsatte granska det delvis statsägda Teliasoneras agerande via dess belarusiska intressebolag Best. I februari uppmärksammade vi exempelvis det faktum att det aktuella bolaget blockerade flera regimkritiska hemsidor, däribland den

som drivs av landets främsta människorättsorganisation, Vjasna.

BELARUSBLOGGEN OCH FOKUS VITRYSSLAND

Sedan 2009 driver Martin Ugglå Belarusbloggen (vitryssland.wordpress.com). Bloggen har fortsatt fungerat som ett viktigt redskap för informations-spridning och opinionsbildning om samhällsutvecklingen i Belarus. Under 2015 publicerades 100 inlägg och antalet besök på bloggen ökade en aning jämfört med föregående år.

Medan Belarusbloggen har en personlig och ofta värderande ton är Fokus Vitryssland – publicerad i form av en nättidskrift på adressen www.fokusvitryssland.se – mer renodlat nyhetsorienterad. Information om aktuella händelser med koppling till mänskliga rättigheter i Belarus sprids på så sätt till en svensk publik med intresse för landet. Totalt publicerades 89 artiklar under året.

MASSMEDIEAKTIVITET

Under året har Östgruppen publicerat två debattartiklar och skickat ut 14 pressmeddelanden rörande Belarus. Vi har även på andra sätt agerat för att sprida information till svenska journalister, vilket resulterat i många massmedieinslag. Vi har också i hög grad använt sociala medier, särskilt Facebook och Twitter, för att nå ut med Belarusrelaterad information.

I oberoende belarusisk press har Östgruppens verksamhet precis som tidigare år haft stort genomslag. Flertalet av våra utspel och aktiviteter har lett till reportage, intervjuer och omnämningen i de mest centrala belarusiska nyhetsmedierna, t.ex. Radio Svaboda, Chartyja 97, European Radio for Belarus, Belsat och Radio Racyja.

BELARUSDAGARNA

Den 24-26 mars hölls Östgruppens årliga Belarusdagar i Stockholm. Under invigningen, "Belarus Underground" på Kulturfyren, låg fokus på sångerskan, pianisten och musikanthropologen Irena Katvitskaja. Vi diskuterade belarusisk identitet och hon framförde sina kreativa tolkningar av musik hon grävt fram under musiketnografiska expeditioner i Belarus. Dagen därpå, på den belarusiska oppositionens inofficiella nationaldag, höll vi i ett heldagsseminarium på Kungliga Myntkabinettet, "Belarus: facing new realities?", med drygt tiotalet medverkande talare. Den belarusiska människorättsrörelsen representerades av Ulad Vjalitjka (EuroBelarus) och Valjantsin Stefanovitj (Vjasna). Därtill medverkade statsvetaren Valer Karbalevitj (Strategyja), chefredaktören Svetlana Kalinkina (Narodnaja Volha) och den ryske

Irena Katvitskaja under hennes framträdande.

Fotograf: Anders Mattson

människorättsförsvararen Konstantin Baranov, som talade om utvecklingen i Ryssland och Ukraina, och återverkningar på situationen i Belarus. I den panel som berörde relationen mellan EU och Belarus deltog därutöver Egidius Navikas (European External Action Service) och Stefan Gullgren (UD EC). Jesper Roine (SITE) höll i en draging om den ekonomiska situationen i Belarus. Dzmitryj Dabravolski (RADA) och den belarusiska människorättsförsvararen Lena Tankatjova (Lawtrend), som kopplades in via länk från Kaliningrad, medverkade i den avslutande panelen - ett samarrangemang med Forum Syd och LSU med fokus för på det civila samhället i Belarus. Lena Tankatjova var då den senaste i raden att drabbas av regimens repressalier, och ett domstolsbeslut om utvisning på tre år hade just vunnit laga kraft efter

att utan framgång ha överklagats till sista instans. Hon hade av förklarliga skäl inte hunnit arrangera nödvändiga dokument för att kunna resa till Sverige, men vi tyckte

an hälften av dessa var från Belarus. Medintresset för landet var som väntat lågt, där fokus fortsatt låg på den mer dramatiska utvecklingen i andra av regionens

Bild från heldagsseminariet på Kungliga Myntkabinettet. Fotograf: Anders Mattson

att det var mycket viktigt att ha henne med och löste det därför på annat sätt. Den sista dagen arrangerade vi ett seminarium med Ulad Vjalitjka och Valer Karbalevitj på Frescati tillsammans med Utrikespolitiska Föreningen i Stockholm, "Vitryssland mellan Öst och Väst". På kvällen samma dag avslutade Belarusdagarna med en visning av den prisbelönta dokumentärfilmen "Crossroads" på Salong 4. Filmens regissör Anastasija Mirošnjitjenka medverkade tillsammans med svenske producenten Malcolm Dixelius i ett samtal om både filmen och dokumentärfilmens ställning i Belarus på ett mer övergripande plan.

Sammanlagt medverkade knappt tjugo personer i de olika programmen och näst-

länder. Johanna Melén intervjuade Valer Karbalevitj och Svjatlana Kalinkina för Sveriges Radio. Vera Hägglund på Amnesty Press deltog på Belarusdagarnas heldagsseminarium och intervjuade Svjatlana Kalinkina och Valjantsin Stefanovitj separat. Allmänhetens intresse för Belarusdagarna var dock större än någonsin tidigare med mer än 90 besökare på huvudseminariet och fler intresserade än det fanns plats för på den sista dagens filmvisning. Responsen kring Belarusdagarnas enskilda arrangemang var också mycket positiva. I utvärderingen efter heldagsseminariet gav en överväldigande majoritet av besökarna arrangemanget högsta betyg. Exempel på kommentarer som gavs i dessa: "Bra sammansättning av gäster, aktuella och

relevanta programpunkter”, ”Please repeat this best practice!”, ”Thank you for an excellent initiative. Good quality and good speakers as well as extraordinary good translation services.”

SEMINARIER

Den 5 maj arrangerade vi en solidaritetskväll för Belarus på ”Andra Lång” i Göteborg tillsammans med den folkkäre men svartlistade belarusiske musikern Zmitser Vajtsiusjkevitj och dennes turnéledare – Tatsiana Karatkevitj - som också kandiderade i presidentvalet senare i oktober. Vi bjöd även dit Lena Tankatjova, som just lyckats få alla dokument på plats efter att ha utvisats från Belarus på tre år. Zmitser visade en film om kulturarbetares situation i Belarus, och varvade musik med berättelser om sitt hemland. Lena bidrog med sin syn på den aktuella situationen, och använde även tillfället till att tala om utveckl-

ingen i Ryssland, Ukraina och på Krim. Stämningen var hög och besökarna engagerades och berördes av både samtal och musik.

Den 26 oktober höll Östgruppen ett välbesökt seminarium på ABF i Stockholm, ”Belarus efter valet” med ex-presidentkandidaten från valet 2010, Mikolaj Statkevitj, som frigavs ett par månader tidigare efter nästan fem år som politisk fånge i Belarus. Mikolaj inledde med att tala om sina erfarenheter från fängelsetiden och den rättslöshet som råder där, samt hur det påverkar tillvaron för politiska fångar. Han delgav sin syn på den rådande situationen och pekade på möjliga vägar framåt. Han var också kritisk till att EU hävt sanktionerna mot Belarus. Med i panelen satt Martin Ugglå och Carin Jämtin (partisekreterare, Socialdemokraterna). Seminariet var ett samarrangemang med Palmecentret och ABF.

RYSSLAND

KONTINUERLIG BEVAKNING AV MÄNNISKORÄTTSSITUATIONEN I RYSSLAND

Östgruppen har under 2015 bevakat människorättssituationen i Ryssland, där repressionen mot oliktankande blivit alltmer omfattande på senare år. Vi har spridit information och bildat opinion om övergrepp, med särskilt fokus på den utsatta situationen för landets oberoende civilsamhälle. Huvudsakligen har detta skett genom publicistisk verksamhet, jämte medverkan i seminarier och intressentmöten, i såväl egen som andras regi, samt genom kontinuerligt påverkansarbete riktat till ansvariga politiker och tjänstemän.

Ryska myndigheter har fortsatt trakassera landets oberoende civilsamhälle, bland annat med den så kallade agentlagen, som innebär att alla ideella organisationer som verkar politiskt och tar emot finansiering från utlandet är skyldigt att registrera sig som "utländsk agent". Syftet med lagen är första hand att smutskasta och misskreditera de organisationer som verkar för demokrati och mänskliga rättigheter. En ny, kompletterande lag – om "oönskade organisationer" – antogs under 2015. Primärt riktar denna lag sig mot utländska organisationer med demokratifrämjande verksamhet i Ryssland, i praktiken handlar den dock lika mycket om att isolera det inhemska civilsamhället från internationella kontakter. En handfull stora givarorganisationer har hittills förklarats "oönskade" och därmed tvingats lägga ner sin verksamhet i landet.

Mötesfriheten inskränktes ytterligare i Ryssland under 2015. För första gången tillämpades en lag som instiftades redan 2014 och som innebär att en person som vid upprepade tillfällen anses ha begått förseelser i samband med demonstrationer kan dömas till fängelse enligt brottsbalken.

Rättsväsendet fortsatte uppvisa allvarliga brister och flera farsartade rättsprocesser genomfördes, med följderna att ett stort antal personer dömdes till fängelse på uppenbart politiska grunder. I slutet av året betraktades ett femtiotal personer som politiska fångar av den ansedda människorättsorganisationen Memorial. Östgruppen har uppmärksammat förekomsten av politiska fångar i Ryssland på olika sätt, bland annat genom en manifestation i Stockholm i samband med Rysslandsdagarna.

Situationen i Norra Kaukasus präglades under året av grava människorättsbrott och allvarliga trakasserier samt attacker mot dem som dokumenterade och uppmärksammade övergreppen.

SVERIGES DEMOKRATISTÖD TILL RYSSLAND

Östgruppens arbete för ett ökat svenskt demokratistöd till Ryssland fick ny fart under 2015, inte minst mot bakgrund av det spända säkerhetspolitiska läget i Östeuropa. Detta var också temat för en skrift som skrevs av Martin Uggla och släpptes lagom till årets bokmessa i Göteborg: "Rysslands sak är vår – Svensk säkerhet och demokratistödet till Ryssland".

Skriftens huvudtes är att en positiv rysk demokratiutveckling inte bara är eftersträvansvärd i sig utan även ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse, en aspekt som alltför ofta glöms bort i den svenska säkerhetspolitiska debatten, där nästan allt fokus ligger på Sveriges militära försvar.

I skriften analyseras dessutom förutsättningarna för ett höjt demokratistöd, i förhållande till både det svenska biståndsregelverket och den ryska regimens alltmer repressiva lagstiftning. Slutsatsen blir att en kraftig höjning av demokratistödet till Ryssland vore såväl önskvärd som genomförbar.

Den aktuella skriften användes sedan som grund för ett flertal påverkansaktiviteter. Dels stod den i fokus för seminarier under Bokmässan respektive Östgruppens Rysslandsdagar. Dels förmedlade vi var sitt tryckt exemplar av rapporten till ledamöterna i riksdagens utrikesutskott, till ett antal ledarredaktioner runt om i landet, samt till vissa utvalda politiker och UD-tjänstemän, inklusive utrikesminister Margot Wallström och hennes politiskt sakkunniga Laila Naraghi. Vid Socialdemokraternas arrangemang Palmedagen i oktober

tjänade också skriften som en av utgångspunkterna för en paneldiskussion där Martin Uggle medverkade tillsammans med Palmecentrets generalsekreterare Jens Orback och Socialdemokraternas biträdande internationella sekreterare Mårten Löfberg. Ovan nämnda Laila Naraghi var moderator för diskussionen och rekommenderade skriften för de församlade åhörarna (ca 100 personer).

Den 26 november bjöds Östgruppen in till ett seminarium i riksdagen (arrangerat av Kristdemokraterna) där just demokratistöd diskuterades. Martin Uggle presenterade skriftens huvudteser under sitt anförande.

Flera debattartiklar på skriftens tema har också publicerats under året, bland annat i Svenska Dagbladet och Uppsala Nya Tidning. Dessutom förmedlades den till ledamöterna i riksdagens utrikesutskott och ansvariga tjänstemän på UD, samt till andra relevanta aktörer.

MASSMEDIEAKTIVITET

Under året har Östgruppen publicerat fyra debattartiklar och skickat ut nio pressmeddelanden rörande Ryssland. Vi har även på

andra sätt agerat för att sprida information till svenska journalister. Vi har också i hög grad använt sociala medier, särskilt Facebook och Twitter, för att nå ut med Rysslandsrelaterad information.

BESÖK AV NORDKAUKASISKA MILJÖVÄKTARE

I början av mars hade vi besök av den nordkaukasiska organisationen Miljövaktarna. Organisationens koordinator Dmitrij Sjevtjenko besökte Östgruppen under tre dagar för att informera om den inskränkta föreningsfriheten i Ryssland genom att berätta om de trakasserier som riktats mot deras organisation. Vi arrangerade två seminarier och en demonstration under hans besök. Under förmiddagen den tredje mars försökte vi sätta in problematiken i ett större sammanhang, där vi arbetade oss ner från hur det ryska civilsamhället behandlas i stort, till miljörörelsen i synnerhet, och exemplifierade med Dmitrijs berättelse om just deras organisation. På kvällsseminariet hade vi fullt fokus på Miljövaktarnas nuvarande situation och läget för deras ordförande Jevgenij Vitisjko som dömts till 3 års fängelse i samband med OS i Sotji. Besöket avslutades med en demonstration för Vitisjkos frihet samarrangerad av Östgruppen, Amnesty och Greenpeace. Vi samlade in vykort med hälsningar till Vitisjko, och även en del vykort med namnunderskrifter om hans frisläppande riktade till Vladimir Putin.

BESÖK AV YOUTH HUMAN RIGHTS MOVEMENT

I maj gästades vi av Vitus Media från den ryska organisationen Youth Human Rights Movement. Vitus deltog i två seminarier

under tiden han befann sig i Stockholm, varav det ena var en filmvisning om HBTQ-rättigheter i Ryssland. Vi visade filmen "The war against gays in Russia", följt av en paneldiskussion med Vitus som en av experterna i den. Filmvisningen samarrangerades tillsammans med organisationen Tupilak och drog många nya ansikten som aldrig tidigare besökt Östgruppens evenemang. I samband med filmkvällen samlade vi även in namnunderskrifter till förmån för aktivisten Jelena Klimova som vid tillfället riskerade fängelse för spridande av "homosexuell propaganda".

Det andra seminariet vid Vitus besök var en rapportpresentation av Östgruppens rapport "Utländska agenter", om förföljelsen av oberoende civilsamhällesorganisationer i Ryssland. Vid seminariet delades rapporten ut till samtliga närvarande, och Östgruppens Martin Uggle höll en kort presentation av innehållet. Vitus berättade sedan om den konkreta situationen för det ryska civilsamhällets möjligheter att verka varpå en diskussion med åhörarna följde. Många av åhörarna arbetade själva med Ryssland på olika sätt, så det blev en mycket intressant frågestund.

RYSSLANDSDAGARNA

Mellan 19-21 oktober höll vi Rysslandsdagar i Stockholm. Till Rysslandsdagarna hade vi bjudit in den tjetjenska människorättsförsvararen Raisa Borschigova, oppositionspolitikern Ilja Jasjin, statsvetaren Lilija Sjevtsova, människorättsaktivisten Aleksej Kozlov och journalisten Aleksandra Garmazjapova. Under den första dagen hölls ett seminarium om propaganda på Universitetet med Aleksandra Garmazjapova, samt ett kvällsseminarium om rysk utrikes-

politik med Liliya Sjevtsova. Efter kvällsseminariet fick besökarna möjlighet att träffa och prata med de ryska gästerna.

Dag två bestod av en heldag på Myntkabinettet med många olika ämnen uppe för diskussion. Det första ämnet för dagen var nationalism, och i det seminariet deltog Aleksej Kozlov och Liliya Sjevtsova. Semi-

Bild på Liliya Sjevtsova från kvällsseminariet om rysk utrikespolitik. Fotograf: Anders Mattson

narium nummer två samarrangerades med SILC och handlade om det ryska lokalvalet som hållits under hösten, med Ilja Jasjin som en av de medverkande. Till det seminariet anslöt även representanter för Golos, som var i Stockholm på SILC:s inbjudan.

Seminarium om det ryska lokalvalet som hade hållits under hösten. Fotograf: Anders Mattson

Efter lunch hölls ett seminarium om det svenska demokratibiståndet med Aleksej Kozlov, Martin Ugglå och de två riksdags-

politikerna Kerstin Lundgren (c) och Valter Mutte (mp).

Dagen avslutades med ett seminarium om hur man motverkar propaganda. Vid det seminariet deltog Ilja Jasjin, Aleksandra Garmazjapova och Jevhen Fedchenko, som leder det ukrainska initiativet Stop Fake.

Under dagen fanns även möjlighet att ta ställning för ryska politiska fångar i vår aktionshörna. Raisa Borschigova hann även med ett besök på Södra Latin den dagen för att berätta om Tjetjenien för deras elever.

Tredje dagen hölls ett Riksdagsseminarium med Ilja Jasjin för att uppmärksamma Boris Nemtsovs rapport om kriget i Ukraina. Seminariet hölls i samarbete med Socialdemokraterna och Folkpartiet. Mitt på dagen hölls även en demonstration för politiska fångar i Ryssland på Sergels Torg, arrangerat av Östgruppen och Ordfront.

Rysslandsdagarna avslutades med en kväll om den dagsaktuella situationen i Tjetjenien. Vi visade först filmen "War without Trace", följt av ett samtal med Raisa Borschigova och den ryska fotografen Olga Kravets. Kvällen avslutades med en konsert av den tjetjenska sångerskan Liza Umarova.

Sammantaget får man konstatera att dagarna var mycket lyckade. Det kom mycket folk på seminarierna, intresset var otroligt stort och vi fick till och med tacka nej till vissa sena anmälningar. Utöver det offentliga programmet hölls även möten med myndigheter, civilsamhällesorganisationer och journalister. Genomslaget i media blev stort, med sex inslag som berörde deras besök i Sverige, däribland intervjuer med våra gäster i Sveriges Radio, TT och Dagens Arena.

VECKANS RÖST

Under 2015 startade vi upp en citatsatsning som vi kallar "Veckans Röst", som går ut på att vi regelbundet lägger upp citat som ryska människorättsförsvarare och demokratiaktivister sagt och delar dem via sociala medier. Syftet är på ett lättillgängligt sätt lyfta upp de människor som kämpar för demokrati i Ryssland och det de står för.

EU-RUSSIA CIVIL SOCIETY FORUM

Östgruppen deltog också vid det rysk-europeiska civilsamhällesforumet i Budapest i slutet av året som samlar civilsamhällesorganisationer från hela Ryssland och EU. Forumet var välbesökt och Östgruppens deltagare fick tillfälle att träffa och lyssna på många människorättsaktivister från Ryssland.

RAPPORT OM FÖRENINGSFRIHET

I rapporten "Utländska agenter – Ryssland och föreningsfriheten" redogjorde vi för hur de ryska myndigheterna motarbetar civilsamhället genom att stämpla dess mer obekväma delar som "utländska agenter". Ämnet är fortfarande högaktuellt. Sedan

rapporten presenterades har antalet agentstämplade organisationer fördubblats.

FOKUS RYSSLAND OCH RYSKA RÄTTIGHETER

Vi fortsatte att rapportera om människorättsutvecklingen på vår nyhetssida www.fokusryssland.se, inte minst om det krympande utrymmet för civilsamhällets organisationer. Andra viktiga nyheter under året var mordet på oppositionsledaren Boris Nemtsov och införandet av ny lagstiftning om "oönskade utländska organisationer". Totalt publicerades 87 nyheter på sidan.

På bloggen Ryska rättigheter (ryskarattigheter.wordpress.com) kommenterar vi den ryska utvecklingen på MR-området, i ett litet friare format. Texterna kan handla om allt från politiska fångar till övergrepp i Tjetjenien, men har ofta ett fokus på civilsamhället. Under 2015 publicerades 59 inlägg.

DEMONSTRATION

Året avslutades med en demonstration för den ryske aktivisten Ildar Dadin som dömts till fängelse för att vid ett flertal tillfällen ha deltagit i en otillåten demonstration.

BELARUS & RYSSLAND

BOKMÄSSAN - INTERNATIONELLA TORGET

Östgruppen medverkade på Bokmässan i Göteborg den 24-27 september, med monter och seminarieprogram. Montern inreddes utifrån två grundläggande teman, dels som illustration till vår rapport "Rysslands sak är vår" som färdigställdes till mässan, och dels för att uppmärksamma det förestående presidentvalet i Belarus. Rapporten driver tesen att stöd till positiva krafter i Ryssland också är en säkerhetspolitisk fråga, men att detta förhållande samtidigt tenderar att glömmas bort när just säkerhetspolitiken står högt på dagordningen. Titeln anspelar på den välbekanta svenska parollen under Vinterkriget, "Finlands sak är vår", och med anledning härav så inreddes montern i en stil hämtad från den tidens svenska folkhemsmiljö, med rapporttiteln framhävd på monterväggen.

Den andra delen av vår monter, med vilken vi avsåg sätta fokus på presidentvalet i Belarus centrerades kring vår "Röstomat" – en sorts installation över valfusk som vi byggde till mässan. I Röstomaten kan man välja att lägga sin röst på ett av tre alternativ, genom att placera en boll i ett av tre hål. Bollen passerar därefter genom ett rörsystem som gör att en röst på alternativ två i praktiken blir en röst på alternativ ett, medan en röst på alternativ tre leder ut bollen till en papperskorg bredvid Röstomaten. Beträktad på lite avstånd ser man hur Röstomatens rörsystem fungerar. Konstruktionen blev mycket uppskattad. Under helgen då presidentvalet hölls i Belarus lades en bild på Röstomaten upp på Twitter, som snabbt blev viral i Belarus.

Bild på Röstomaten.

Seminarieprogrammet bestod av ett längre gemensamt seminarium och två kortare seminarier vardera med våra två utländska gäster, Anna Sjarogradskaja (chef för Institutet för Regional Press i S:t Petersburg) och Ihar Lohvinau (förläggare och bokhandlare i Minsk vars verksamhet myndigheter på olika sätt har försökt omöjliggöra). Lohvinau sattes dessutom in på ett extraseminarium på lilla scenen på torsdagseftermiddagen. Därtill arrangerade vi ett samtal på Internationella torgets lilla scen med Stig Fredriksson och Martin, under ledning av Kristina Henschen, på tema demokratistöd - med anledning av vår aktuella rapport. Vi arrangerade dessutom ett samtal med Masha Gessen, som var ett av

Det kom mycket folk till seminariet med Masha Gessen!

Bokmässans stora affischnamn, i samarbete med Brombergs förlag på Internationella torgets Stora scen. Våra seminarie-teman, berörde mänskliga rättigheter i Ryssland och Belarus på olika sätt men med en stor bredd innanför dessa ramar. Bland titlarna på seminarier i vårt program fanns "Vart är Ryssland på väg – möt Masha Gessen", "Ett år i en utländsk agents liv" och "Den modige förläggaren i Minsk". Det längre seminariet, ett betal-seminarium inom ramen för mässans huvudprogram, modererades av Stig Fredriksson och bar titeln: "Sammetsdiktaturen – det auktoritära enväldets återkomst?"

I montern sålde vi böcker, delade ut rapporter, engagerade med quiz, Röstomat och samtal, svarade på frågor m.m. Intresse för Östgruppens monter och vad vi gör var stort och våra seminarier var överlag välbesökta. Till samtalet med Masha Gessen kom cirka 120 personer.

MR-DAGARNA I GÖTEBORG

Den 9-11 november deltog Östgruppen i MR-dagarna i Göteborg. Vi arrangerade två seminarier. Östgruppens huvudseminarium "Går det att demokratisera diktaturerna i Öst?" hade flera talare: direktören

för TV-kanalen Belsat Agnieszka Romaszewska, publicisten Marina Litvinovitj, MR-försvaren Lena Tonkatjeva och Rysslandskännaren Kalle Kniivilä. De samtalande om Rysslands inrikes- och utrikespolitik och vad som behövs för en demokratiseringsprocess.

Östgruppen anordnade också miniseminarier "Ryssland och Belarus – kan utvecklingen vändas?" där Agnieszka Romaszewska, Marina Litvinovitj och Lena Tonkatjeva diskuterade utvecklingen i respektive länder samt läget för MR-organisationer. Marina Litvinovitj hade

Orättvisemärkt godis från Belarus som vi delade ut till besökarna.

några exempel på hur situationen med oberoende medier ser ut i Ryssland.

I vår monter och i seminarielokalerna delade vi ut Östgruppens skrift om föreningsfrihet i Ryssland och vår senaste rapport "Rysslands sak är vår" samt erbjöd alla som besökte vår monter att testa en quiz om MR-frågor och en quiz med rubriken "Tidning från Sovjet eller Ryssland". Östgruppen arrangerade båda seminarierna med hjälp av Polska Institutet.

Talarna på seminariet "Går det att demokratisera diktaturerna i Öst?"

KAUKASUS

GEORGIENKVÄLL

I november genomförde Östgruppen en konferens om Georgien i form av en "Georgienkväll" bestående av två seminarier jämte ett kulturevenemang med artistframträdande.

Vi kombinerade den säkerhetspolitiska aspekten och respekten för de mänskliga rättigheterna i Georgien. Vi valde också att särskilt uppmärksamma frågor kring kvinnorätt och antidiskriminering i landet och regionen som helhet.

Ana Abasjidze, människorättsadvokat från Georgien och ordförande i den ideella organisationen "Partnerskap för mänskliga rättigheter" bjöds in för att medverka i

våra arrangemang. Hon kompletterades av den armeniska människorättsförsvaren Anna Nikoghosyan, som därmed bidrog till att sätta in den georgiska situationen i en regional kontext.

Abasjidzes organisation, "Partnerskap för mänskliga rättigheter", erbjuder bland annat juridisk hjälp till personer med funkt

Från vänster: moderatorn Julia Laptiski, Ana Abasjidze och Anna Nikoghosyan Fotograf: Anders Mattson

ionshinder, kvinnor, barn, äldre personer och andra utsatta grupper, men jobbar även med förebyggande och kontroll av kränkningar av mänskliga rättigheterna i Georgien. Under Georgienkvällens första seminarium "Mänskliga rättigheter och den geopolitiska situationen i Georgien" var Ana huvudtalare.

Det andra seminariet hade rubriken "Kvinnorätt och antidiskriminering i två grannländer – Georgien och Armenien", där människorättsförsvarare från Georgien

(ovan nämnda Ana Abasjidze) och Armenien (Anna Nikoghosyan) medverkade. Seminariets ämne och de båda talarnas föredrag med inslag av statistiska data och praktiska exempel väckte stort intresse hos publiken. Samtalet fortsatte sedan med frågestund och ytterligare diskussioner.

Mellan de båda seminarierna uppträdde den georgiska sångerskan Sabina Chantouria. Detta kulturarrangemang i samband med övriga programmet var mycket uppskattat av alla närvarande.

Georgiska sångerskan Sabina Chantouria. Fotograf: Anders Mattson

UKRAINA

Den 22:a september samarrangerade vi ett kvällsseminarium på ABF om den pågående krisen i Ukraina med Taras Danko, grundare till medieprojektet Charkiv Today. I panelen deltog även Jakob Hedenskog, FOI, samt Thomas Möller, OSSE.

Vi uppmärksammade även läget i Ukraina under våra Belarus- och Rysslandsdagar. Under Belarusdagarna hölls seminariet

Long shadows from the Donbass och under Rysslandsdagarna bjöd vi in Jevhen Fedtjenko från den ukrainska organisationen Stop Fake för att ge en föreläsning om hur man bäst motverkar propaganda. Östgruppens Ukrainagrupp som består av ideellt arbetande medlemmar har varit mycket aktiv under året, och dess aktiviteter finns att läsa om i kapitlet Föreningsarbete.

Bild från kvällsseminariet på ABF.

FÖRENINGSSARBETE

ÅRSMÖTE

Den 25 april hölls Östgruppens årsmöte i Solidaritetshuset i Stockholm. Dagen inleddes med en presentation av Martin Ugglas nya bok "Bruksanvisning för diktatorer", som handlar om det systematiska förtryck som Aljaksandr Lukasjenka byggt upp under sin tid vid makten i Belarus. Presentationen följdes av en frågestund och livlig diskussion om läget i landet. Därefter bjöds deltagarna på kaffe och smörgås innan årsmötesförhandlingarna tog vid. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet och val förrättades enligt följande:

Årsmötet beslutade också att såväl handlingsplan som vision bör förnyas under kommande år. Vidare beslutades om bibehållna medlemsavgifter för 2016: 200 kr för helbetalande och 150 kr för pensionärer, studerande och arbetsökande.

STYRELSE

Styrelsen som valdes vid årsmötet konstituerade sig där ledamöterna fick ansvar för var sitt arbetsområde.

Styrelsen har under 2015 haft sju möten, samt ett kortare möte i samband med årsmötet. Mellan mötena har styrelsen fattat beslut via sin e-postlista.

Den 5-6 september hade styrelsen och personalen en gemensam upptaktshelg på Svenska kyrkans konferensgård i Breidagård utanför Uppsala. Då diskuterades bland annat framtidsvisioner och prioriteringar i inriktningen på vårt arbete, dessutom utarbetades förslag till verksamhetsplan för 2016 och 2017 i tematiska arbetsgrupper.

Under hösten avgick en styrelsemedlem som suppleant, i samband med att denne tillträdde en anställning som på grund av jävsregler inte gick att förena med styrelseengagemang i Östgruppen.

Ansvar för att koordinera styrelsens arbete och att förbereda möten har legat på kanslichef Sofia Ugglå.

Personal och styrelse på väg hem från ett regnigt Breidagård.

VERKSAMHETSSTÖD

För 2015 beviljades Östgruppen ett verksamhetsstöd från Folke Bernadotteakademien på 300 000 kronor, vilket var en ökning från föregående års 220 000 kronor. Verksamhetsstödet har liksom tidigare gett oss möjlighet att ha en organisationsamordnare anställd, under året uppgick tjänstgöringsgraden till cirka 50 %. Organisationsamordnarens roll är främst att fungera som en sammanhållande länk i organisationen. Arbetsuppgifterna har bland annat bestått av att stödja och koordinera det ideella arbetet och styrelsearbetet, sköta kommunikation med medlemmar, andra organisationer och en intresserad allmänhet, samt att ansvara för viss löpande administration.

Tjänsten har under året delats mellan Sofia Ugglå, Maria Hamberg och Olga Lännevall Fedorina. Verksamhetsstödet har dessutom bekostat vissa medlemsaktiviteter som till exempel Café Östgruppen, bidrag till medlemsresan till Ukraina och delar av ovan nämnda upptaktsdel för styrelse och personal. Stödet har också finansierat Öst-

gruppens medlemsavgift till vår arbetsgivarorganisation Idea och teknisk hjälp samt viss IT-support. I oktober lämnades en ny ansökan in till Folke Bernadotteakademien om verksamhetsstöd för år 2016, vilken senare också den beviljades med 300 000 kronor.

KANSLIET

Under året ökades Östgruppens personalstyrka från åtta till tio anställda. Tre nya personer anställdes under året: Hanna Westerberg, Jennifer Sjöo och Olga Lännevall Fedorina. Hanna valde att avsluta sin anställning (som personaladministratör) efter våren, varpå Jennifer anställdes i stället.

Övergripande personalfrågor och nyanställningar har skötts av en särskild arbetsgivargrupp där styrelseledamoten Nanna Holst och kanslichef Sofia Ugglå samt personaladministratörerna Hanna Westerberg respektive Jennifer Sjöo ingått. Löpande ärenden har hanterats av Sofia Ugglå. Östgruppen är medlem i arbetsgivarorganisationen Idea och får därigenom ett stort stöd

KANSLIPERSONAL

Kanslichef:

Sofia Ugglå (75 %)

Ekonom:

Lisen Jones (70 %)

Informationsansvarig:

Martin Ugglå (75 %)

Informationshandläggare:

Tobias Ljungvall (100 %)

Personal- och ekonomiadministratör:

Hanna Westerberg (60 % 2/2-30/6)

Personal- och ekonomiadministratör:

Jennifer Sjöo (100 % fr.o.m 18/8)

Programansvarig Belarus

Paulina Kluge (100 %)

Handläggare Belarus

Jon Fridholm (100 %)

Programansvarig Ryssland:

Anh Helge (85 %)

Handläggare Ryssland/medlemssamordnare:

Maria Hamberg (75 %)

Kansliassistent/Handläggare:

Olga Lännevall Fedorina (100 % fr.o.m 18/8)

i arbetsgivarfrågor. Genom Idea är vi anslutna till Tjänstemannaavtalet mellan Unionen och Idea.

Personalen har haft två personaldagar, i juni och december, förutom den upptakt som genomfördes tillsammans med styrelsen. Vid personaldagarna har vi diskuterat aktuella frågor, utvärderat nuvarande verksamhetsperiod och planerat för den kommande, samt genomfört gemensamma aktiviteter.

Östgruppens kansli fanns under året i fyra kontorsrum i Solidaritetshuset, Tegelviksgatan 40 på Söder i Stockholm. I Solidaritetshuset finns också gemensamma utrymmen och service som vi delar med andra föreningar.

MEDLEMMAR

Den sista december 2015 hade Östgruppen 131 medlemmar, vilket innebär en 30-procentig ökning jämfört med föregående år. Medlemmarna har under året tagit initiativ till fyra Café Östgruppen-kvällar, författat två bidragsansökningar, genomfört en studieresa till Ukraina, hållit en studiecirkel, samt deltagit i tre medlemsmöten. Medlemsmötena hölls den 25:e maj, 15:e januari och 27:e januari. Vid medlemsmötena ges medlemmarna möjlighet att bekanta sig med varandra, föreslå verksamhet vi bör bedriva, diskutera föreningens kommande arrangemang osv. Under året har vi haft följande arrangemang inom ramen för Café Östgruppen:

- Press- och yttrandefrihet i Kirgizistan med journalisten och författaren Andreas Hedfors.

- Rysk alternativ kultur med journalisten Fredrik Wadström från Sveriges Radio.
- Belarus inför presidentvalet med Östgruppens ordförande Martin Uggla.
- Det omvälande politiska läget i Moldova med journalisten och författaren Torgny Hinnemo.

Under studieresan till Ukraina träffade Östgruppens medlemmar ett flertal människorättsförsvarare, journalister och kulturpersonligheter som informerade om deras verksamhet och gav deras syn på läget i landet. Resan var mycket uppskattad bland deltagarna som fick en chans att både lära känna Ukraina bättre och också lägga en grund för eventuella framtida samarbeten.

Medlemmarna har även bidragit stort till Östgruppens verksamhet genom att hjälpa till vid besök från utlandet genom att agera följeslagare till våra gäster, fixa fika, hjälpa till med iordningställande av lokaler, skriva ansökningar osv.

Under året startade vi upp en ny kanal för kontakt med Östgruppens medlemmar via en mötesplats på Facebook. Sidan är till för de medlemmar som aktivt vill delta i Östgruppens verksamhet och dela länkar, diskutera interna frågor och på ett informellt sätt lyfta frågor som är viktiga för dem och stimulera ett ökat engagemang för Östeuropa i stort.

Vad gäller de som följer våra nyheter och stödjer vår verksamhet utan att vara medlemmar i Östgruppen, så har antalet anslutna till vår externa epostlista ökat med cirka 100 till att vid årsskiftet ligga på 378 personer.

Vid årsskiftet hade 1005 personer gillat oss på Facebook vilket innebär en ökning med ca 300 stycken från föregående år.

Vi fortsätter även att skicka ut ett nyhetsbrev som publiceras varannan månad.

HEMSIDAN

Östgruppens hemsida är navet i våra digitala plattformar. Under 2015 fullbordades det arbete kring hemsidans innehåll och struktur som påbörjats 2014. Resultatet har blivit en mer lätthanterad och förhoppningsvis även läsvänligare hemsida.

